

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio prima. Vtrum in inferno sit tantum pœna ignis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

et pro altera parte, & auctoritates Anselmi intelligenda sunt de beatitudine in generali, & de appetitu qui est magis uelleitas quam uelle.

Sententia huius distinctionis L. in generali & speciali.

Hic determinat de pena malorum. Et primo quantum ad effectum. Secundo quantum ad cognitionem ibi. Hic quaeri potest. Tercio determinata recapitulat ibi, de pedibus. Prima habet duas. Primo enim mouet dubitationem intentam. Secundo soluit ibi. Quidam autumant. Secunda pars principalis in qua determinat de pena damnatorum quantum ad cognitionem habet tres. Primo inquit quo modo se habeant quantum ad cognitionem Dei. Secundo quomodo ad cognitionem eorum quae sunt in mundo. Tercio quomodo se habeant quantum ad cognitionem sanctorum. Prima ibi, Hic quaeri potest. Secunda ibi, Praeterea quaeri solet. Tertia ibi, Quaeri etiam solet.

2 Proponit ergo primo Magister quaestionem, scilicet, utrum damnatis non erit facultas peccandi cum continue malam habeant uoluntatem. Et respondet secundum aliquos quod illa mala uoluntas non erit culpa sed pena, secundum alios culpa erit, sed secundum eam nihil demerebuntur. Magister tamen primam opinionem approbat, quia sicut sanctis cedit ad gloriam quod non potuerunt habere malam uoluntatem, ita malis erit in penam quod bona uoluntatem habere non poterunt. Deinde quaerit, quare mali in tenebris exterioribus dicuntur esse. Et respondet quod hoc ideo erit, quia omnino penitus exclusi erunt a luce dei, tum propter perfectam malitiam uoluntatis, tum propter obliuionem Dei qua in eis causabit grauitas tormentorum. Deinde quaerit, utrum damnati cognoscant ea quae in mundo geruntur. Et respondet quod non, habent tamen aliquam curam de suis notis, quia non uident eos in tormentis secum, nec in gloria cum beatis. Ibi etiam incidenter subdit quod anima separata a corporibus in locis corporalibus possunt detineri a pena, & ponit exemplum de diuine damnato, licet quidam aliter intelligant. Deinde subdit quod boni uidebunt malos ante iudicium, & e conuerso mali bonos. Quaerit etiam quomodo boni possunt uidere malos sine compassione. Et respondet quod ratio est, quia uita eorum perfecta & conformis erit diuinae iustitiae. Ultimo quaerit utrum pena damnatorum cedat in gaudium bonorum. Respondet quod sic, in quantum uident se ab illis malis liberatos, & in fine recapitulat quae dixerat, & in hoc terminatur.

QUESTIO PRIMA.

Utrum in inferno sit tantum pena ignis.

Circa distinctionem istam primo quaeritur, utrum in inferno sit tantum pena ignis. Et arguitur quod sic, quia uarietas penarum praestat refrigerium, ut cum aliquis multum est uans transfertur ad locum frigidum, sed in inferno non erit aliquod refrigerium, ergo non erit ibi uarietas penarum.

2 Item purgatorium dicitur quaedam pars inferni, sed in purgatorio non est nisi ignis, ergo nec in inferno. Minor probatur per Apoc. 1. Cor. 3. qui dicit omnia peccata uenialia per ignem purgari, uisus uisus opus qualis sit ignis probabit.

3 IN Contrarium est quod dicitur Iob. 33. Transibit ab aquis niuium ad calorem niuium.

4 Item Esa. vii. dicit de damnatis quod uermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur, igitur in inferno non solum erit pena ignis sed & uermis.

5 RE Sponso. Circa quaestionem istam sunt duo uidentia principaliter. Primum est de pluralitate penarum inferni. Secundum est de comparatione earum ad inuicem secundum grauitatem vel acerbitatem.

6 Quantum ad primum sciendum est quod quaestio potest dupliciter intelligi. Vno modo utrum in inferno praeter penam ignis sit absolutum alia pena corporalis vel spiritalis. Alio modo potest intelligi specialiter de pena corporali, an aliqua talis sit in inferno praeter penam ignis, intelligendo primo modo quaestionem. Dicendum est

quod praeter penam ignis & quamcumque penam corporalem est in inferno quaedam pena spiritalis quae dicitur pena uermis. Quod patet sic, pena debet correspondere culpe, sed culpa consistit non solum in actu exteriori uel in delectatione sensuali, sed potius & principaliter consistit in interiore actu uoluntatis, ut patuit in 2. lib. ergo pena damnatorum debet consistere non solum in afflictione corporali & sensibili, sed etiam in afflictione spiritali seu mentali, qualis autem sit talis pena, aduertendum est quod pena feu punicio est perceptibilis priuatio boni conuenientis, nam si quis non percipit priuationem boni conuenientis sibi non esset proprie punitus, bonum autem conuenientis proprie creaturae rationali & intellectuali est duplex in genere. scilicet bonum honestum & bonum comodi. Bonum enim honestum intellectualis creaturae est uirtus seu gratia. Bonum autem comodi est beatitudo secundum Anselmum. qui dicit de casu diaboli. 4. cap. quod omnis beatitudo consistit ex comodiis, utroque autem bono priuatur homo propter peccatum mortale, in praesenti quidem priuatur bono honesto quod est gratia, quia gratia non fit cum peccato mortali, in futuro quidem priuabitur bono comodi, quod est beatitudo quae non datur, nisi habenti gratiam, secundum illud Ro. 6. gratia Dei uita aeterna, priuatio autem primi boni non est perceptibilis ab eo cui abstrahitur nisi fide, & ideo non habet proprie rationem punitionis, sed priuatio secundum di boni, scilicet beatitudinis est maxime perceptibilis a damnatis, & ex hoc sequitur in eis maxima tristitia, quia sicut maxime appetit beatitudinem, ita maxime dolent de carentia eius, ut est bonum comodi, & quia non priuatur bono diuino nisi propter culpam suam, ideo ualde dolent de culpa sua, non quidem ut fuit actus deordinatus, & contra praecipuum Dei, sed ut est impeditiuum sui comodi, & haec tristitia de carentia uisionis diuinae propter culpam commissam uocatur uermis conscientiae in quantum oritur ex putrefactione peccati & animam affligit, sicut uermis corporalis oritur ex putrefactione carnis, & carnem affligit, unde uermis damnatorum non est uermis corporalis sed spiritalis, ut patet per Aug. 10. de ciuit. qui dicit sic, in pena malorum inextinguibilis ignis & uiuacissimus uermis, ab aliis aliter atque aliter est expositus, alii utrumque ad corpus, alii utrumque ad animam retulerunt, alii proprie ad corpus ignem, tropice autem ad animam uermem quod est credibilis.

7 Intelligendo autem secundo modo quaestionem. Dicendum est quod praeter penam ignis erunt in inferno aliae penae corporales, quod patet sic, sicut se habet gaudium ad bonos sic pena & inferna ad damnatos, sed omnis creatura erit beatis materia gaudii, ergo omnis creatura erit damnatis materia penae & afflictionis, & non solum materia, sed causa aliquo modo effectiua, cui coeordat illud Sap. 5. Pugnabit orbis terrarum contra insensatos. Penae autem illae corporales erunt in duplici genere, quia affligent ab extrinseco & ab intrinseco. Ab extrinseco erit quadruplex pena. scilicet ignis, aqua, aeris, & terrae, de primis duabus dicitur in Iob ut allegatum est in arguendo. De tertia in euangelio ubi praecipiantur proici in tenebras exteriores, tenebra autem est passio aeris, haec autem non sunt intelligentiae per carentiam omnimodam luminis, sed per carentiam uisus eius est delectabilis, unde tales tenebrae erunt in inferno, quia ibi nihil perspicue uidebitur, sed solummodo uidebunt ibi sub quadam tenebrositate illa quae afflictionem cordi possunt ingerere, unde damnati uidebunt penas suas & illos quos secum per malum exemplum traxerunt de mundo quod totum cedit eis ad augmentum supplicii, penam etiam habebunt ex elemento terrae ratione situs ubi infernus collocatus est scilicet circa centrum terrae ubi est locus infimus & uilissimus. Sufficientia autem illarum penarum potest haberi sic, omnis creatura corporalis erit damnatis ad penam (ut dictum est) sed post resurrectionem (ut dictum est) non remanebunt creaturae corporales quae possent hominem contingere & ipsum affligere nisi praedicta quatuor elementa, ergo solum ab eis patientur homines, patientur autem secundum praedictas penas, ergo &c. Minor declaratur, quia cum post resurrectionem cesserit generatio & corruptio nulla corporalia remanebunt nisi quae habent ordinem ad incorruptionem, ta-

lia autem sunt primò & principaliter corpora caelestia, quae secundum quodlibet sui sunt incorporea, sed ab istis non affliguntur damnati poena corporali, quia non continguntur ab eis, elementa autem sunt incorruptibilia secundum se tota, sic intelligendo quod nunquam aliquod elementum secundum se totum fuit simul corruptum, nec unquam sic corruptetur quantumcumque diutius duraret, quantumcumque elementum posset corrumpi & quotidie corrumpatur secundum aliquid sui, scilicet secundum extremitatem qua contingit alterum elementum sibi contrarium. omnia autem mixta praeter hominem sunt secundum se tota, & secundum quodlibet sui corruptibilia, & ideo nihil eorum remanebit post resurrectionem nisi quae dicta sunt scilicet corpora caelestia, elementa, homo, & sic solum ab elementis poterit homo affligi secundum praedictas poenas.

3 Quod autem dicitur in Psalmo. Sulphur & spiritus procellarum pertinere ad poenam damnatorum intelligendum est per adoptionem, quia locus inferni erit turbidus & turbulentus, affligentur nihilominus damnati ab interiori, quia secundum euangelium ibi erit stetus & stridor dentium, de stridore dentium qualiter posset esse ibi non est difficile, sed de stetu advertendum est quod cum in stetu sint duo, scilicet resolutio lachrymarum & conturbatio capitis & maxime cerebri, & oculorum propter humorum commotionem. Quantum ad primum non erit stetus in damnatis, quia cum corpora eorum sint finita si ab eis continuè resolverentur lachrymae tandem totaliter consumerentur cum non fiat in eis aliqua restauratio per summationem alimenti, sed quantum ad secundum erit in eis stetus perpetuus & perpetua perturbatio capitis, cerebri, & oculorum ex inordinata humorum commotione, & sic patet primum.

9 Quantum ad secundum, scilicet de comparatione illarum poenarum dicendum est quod si comparemus poenam spiritualem quae dicitur poena vermis poenis corporalibus sic ipsa est maior simpliciter & grauior ceteris, quia quantum bonum aliquod est maius & delectabilius tanto prius totio eius est peior & tristabilior, sed bonum quod priuatur per poenam vermis (scilicet, visio Dei) est maius & delectabilius quocumque bono corporali, & ad hoc sunt auctoritates Chrysostomi prius positae in quaestione qua quaeritur de passione animae ab igne quantum nobis nunc existitibus in carne contrarium videatur, propter hoc quod magis nunc iudicamus secundum sensum quam secundum intellectum. Si autem comparemus poenas corporales ad iniucem, sic inter eas poena ignis est maior, quia quod est magis actiuum est magis afflictiuum, sed ignis est maxime actiuus, ergo maxime afflictiuus, & propter hoc ceteras poenas corporales frequenter tacentur in scripturis expressa sola poena ignis, quia in ea tanquam in grauissima, omnes aliae intelliguntur.

10 AD argumenta in oppositum. Ad primum dicendum quod varietas poenarum corporalium non praestat refrigerium, sed auget supplicium, & tales sunt omnes poena damnatorum excepta poena ignis respectu poena aquae & econuerso de quibus dicendum est quod varietas talium poenarum non praestat refrigerium nisi quando paulatim receditur ab vna & transferuntur ad alteram. Si autem subito vel quasi subito transeat de summo vnius poena ad summum alterius poena tunc non est refrigerium, sed mutatio supplicii in supplicium.

11 Ad secundum dicendum quod non est simile de purgatorio & de inferno, quia poena purgatorii ordinatur solum ad purgandum per satisfactionem poena, quae purgatio optime potest fieri per ignem, quia maxime purgatiuus, sed poena inferni est ad affligendum damnatos propter executionem iustitiae, qui sicut peccauerunt contra dominum omnium nec poenitent, ab omnibus debent aliquo modo affligi quod fit per poenas supra dictas.

QUESTIO SECUNDA.

Vtrum damnati vellent plus non esse, quam esse in miseria poena.

Tho. in additionibus. 2. 2. ar. 3. De Gaud. q. 1. q. 10.

Secundo quaeritur vtrum damnati vellent plus non esse quam esse in miseria poena. Et arguitur quod sic, quia

miseria damnatorum excedit omnem poenalem miseriam huius mundi, sed ad vitandam miseriam huius mundi alii qui appetunt rationabiliter non esse, ergo fortiori ratione damnati appetunt non esse ad fugiendum miseriam suae poena. Minor probatur per illud quod habetur Eccl. 41. O mors quam bonum est iudicium tuum homini indigenti & qui minoratur viribus & defecto aetate, &c.

2 Item super illud Hiero. 20. Maledicta dies in qua natus sum, glosa dicit quod melius est non esse quam male esse, & Mat. 26. De Iuda bonum illi esset si natus non fuisset, quod dicitur propter miseriam poena ad quam referatur, ergo videtur quod damnati plus debeant velle omnino non esse quam sic esse.

3 Ad idem est quod dicitur Apoc. 9. In diebus illis desiderabunt homines mortem & fugiet ab eis.

4 IN contrarium videtur illud quod dicit Aug. 3. de lib. arb. Considera quam bonum est esse quae etiam beati & miseri voluit, maius enim est esse, & esse miserum quam omnino non esse, igitur non esse non est magis eligendum quam miserum esse, sed potius econuerso.

5 Item de ciuitate Dei dicit quod hi qui sibi plane miserrimi videntur, & sunt, si quis eis immortalitatem daret qua non ipsa miseria finiretur exultarentur lachrya, & sic potius eligerent esse quam non esse, ergo idem est in damnatis.

6 RESPONSIO. Sciendum est quod duplex est miseria, scilicet culpa & poena, & secundum vnumquemque modum quaestio habet difficultatem. sed de miseria culpa per comparationem ad non esse dictum fuit prius cum age retur de contritione. De miseria autem poena licet aliquid prius dictum fuerit tunc, tamen hic amplius nunc dicitur. Est ergo advertendum quod August. tractat quaestionem istam. 3. de libero arb. vbi primò destruit quorundam sententiam quam reputat falsam. Deinde determinat veritatem secundum opinionem propriam.

7 Quantum ad primum dicit quod aliqui dicebant quod non esse est magis eligendum quam poenale esse, sed quod modo contrarium contingat scilicet quod aliquis magis eligat poenale esse quam non esse prouenit ex duplici causa. Vna quia diceret aliquis miser existens quod magis vult miser esse quam omnino non esse ne post non esse sit miserior quam nunc, & sic non praefert miserum esse ei quod est non esse, sed praefert maiorem miseriam minori. Alia causa est, quia posset aliquis dicere malo me miserum esse, quia iam sum miser, & non possum mihi aliter consolare, si autem prius quam fuisset, potuisset mihi aliter consolare, elegissem potius non esse quam miserum esse, nunc autem quia timeo non esse ad ipsam miseriam pertinere, qua nunc illud quod velle non debem magis volo, magis enim non esse quam miserum esse velle debem. Nunc autem fateor me quidem male miserum esse quam nihil, sed stultius illud volo quanto miserius.

8 Contra hanc duplicem causam arguit Aug. & primò contra primam, quia miseria post non esse non est aliquid aliud quam non esse, & ideo qui vult potius esse miserum quam non esse ne fit miserior post non esse non vult aliquid aliud quam miserum esse ne omnino incurrat non esse, & sic praefert miserum esse ei quod est non esse secundum se & non propter aliud. Contra secundam causam arguit, quia ipsa seipsam interimit, qui enim dicit quod stultè magis vult miserum esse quam non esse ostendit se errare quod est cuiuslibet fugiendum, ergo dicens se plus velle miserum esse, quia iam miser est, & hoc vitare non potest, quam velle omnino non esse nullam assignat rationem quare miser existens plus vult sic esse quam omnino non esse, quam si non existeret miser, & posset sibi contra miseriam consulere incurrendo non esse.

9 Postmodum Augustinus ponit sententiam suam & distinguit de voluntate, vt. scilicet natura & vt est deliberatiua voluntas, vt est natura nullo modo potest appetere non esse & hoc est de se satis manifestum, quia desiderium naturale est propter quietem, in non esse autem non potest esse quies natura, quia non esse naturam interimit, & ideo naturali desiderio nullus potest appetere non esse ad vitandum quodcumque poenale esse, quia natura non odit poenale nisi propter desiderium quietis ab illa poena, vnde dicit, si quis